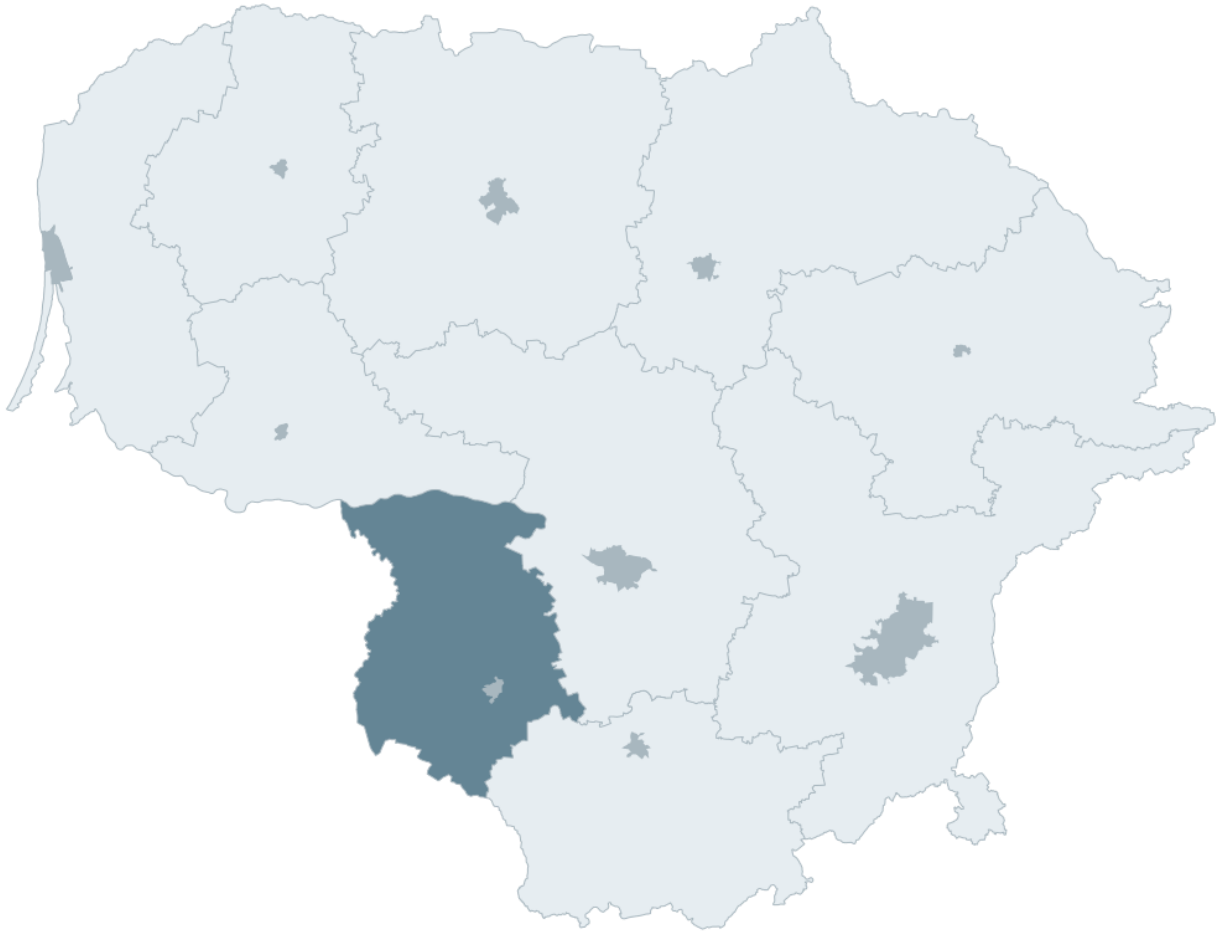

Perėjimo nuo institucinės globos prie šeimoje
ir bendruomenėje teikiamų paslaugų

MARIJAMPOLĖS REGIONO ŽEMĖLAPIS

TURINYS

SUTRUMPINIMŲ SĄRAŠAS	3
REIKALAVIMAI PASLAUGŲ PLĖTRAI	4
ŽEMĖLAPIŲ RENGIMAS.....	6
BENDRA REGIONO APŽVALGA	8
REGIONE VEIKIANČIOS SOCIALINĖS GLOBOS ĮSTAIGOS	8
DARBINGO AMŽIAUS ASMENŲ, TURINČIŲ INTELEKTO IR (AR) PSICHIKOS NEGALIAŲ STATISTIKA REGIONE	9
SOCIALINIŲ PASLAUGŲ TEIKIMO STATISTIKA	11
APGYVENDINIMO, DIENOS UŽIMTUMO IR LAIKINO ATOKVĖPIO POREIKIS SAVIVALDYBĖSE	13
INOVATYVIŲ PASLAUGŲ TEIKIMO POREIKIS SAVIVALDYBĖSE.....	14
I-ASIS ŽMONIŲ SU NEGALIA GLOBOS DEINSTITUCIONALIZACIJOS ETAPAS.....	16
II-ASIS ŽMONIŲ SU NEGALIA GLOBOS DEINSTITUCIONALIZACIJOS ETAPAS.....	18
INVESTICIJŲ Į II-OJO ETAPO INFRASTRUKTŪRĄ APIBENDRINIMAS.....	21

SUTRUMPINIMŲ SĄRAŠAS

I-asis etapas – laikotarpis nuo 2014 m. iki 2020 m., kuomet naudojamos Europos Sąjungos ir valstybės biudžeto investicijos į infrastruktūrą ir paslaugų teikimą

II-asis etapas – laikotarpis nuo 2021 m. iki 2027 m., kuomet naudojamos Europos Sąjungos ir valstybės biudžeto investicijos į infrastruktūrą ir paslaugų teikimą

AB – apsaugotas būstas

DI – deinstitutionalizacija

ES – Europos Sąjunga

GGN – grupinio gyvenimo namai

HID – Higienos instituto duomenys

NRD – Neįgaliųjų reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos

NVO – nevyriausybinės organizacijos

SADM - Socialinės apsaugos ir darbo ministerija

SB – savivaldybės biudžetas

SD – socialinės dirbtuvės

SGN – socialinės globos namai

SPN – socialinių paslaugų namai

VB – valstybės biudžetas

VIP – Valstybės investicijų programa

REIKALAVIMAI PASLAUGŲ PLĖTRAI

Strateginis Perėjimo nuo institucinės globos prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų žemėlapis tikslas - parengti žmonių su negalia globos deinstitutionalizacijos strategiją, kurios pagrindu regionuose bus įgyvendinamas tolygus, tvarus ir žmogaus teisėmis grįstas perėjimas nuo institucinės globos prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų.

Žemėlapis pagrindas – savivaldybių identifikuoti žmonių su negalia ir jų artimųjų poreikiai. Poreikių analizei atlikti, savivaldybės, pasitelkdamos vietines psichikos ir (ar) intelekto negalios srityje dirbančias NVO bei seniūnijose dirbančius socialinius darbuotojus, identifikuoja trūkstamų paslaugų poreikius bei apimtis ir jų pagrindu planuoja bendruomeninių paslaugų plėtrą.

Įgyvendinant bendruomeninių paslaugų plėtrą turi būti laikomasi Jungtinių Tautų Žmonių su negalia teisių konvencijos ir jos Fakultatyvaus protokolo (toliau – Konvencija) nuostatų, ypatingą dėmesį skiriant 19 straipsnio „Savarankiškas gyvenimas ir įtrauktis į bendruomenę“ įgyvendinimui.

19 straipsnis

Gyvenimas savarankiškai ir įtrauktis į bendruomenę

Valstybės, šios Konvencijos Šalys, pripažįsta visų žmonių su negalia lygias teises gyventi bendruomenėje, lygias galimybes su kitais rinktis ir imasi veiksmingų ir atitinkamų priemonių, kad sudarytų sąlygas žmonėms su negalia visapusiškai įgyvendinti šią teisę ir būti visiškai įtrauktiems į bendruomenę bei dalyvauti joje, taip pat užtikrintų, kad:

a) žmonės su negalia turėtų galimybę lygiai su kitais asmenimis pasirinkti savo gyvenamąją vietą ir tą vietą, kur jie nori gyventi ir su kuo, ir kad jie neprivalėtų gyventi konkrečioje gyvenamojoje aplinkoje;

b) žmonės su negalia turėtų galimybę pasinaudoti įvairiomis namuose, gyvenamojoje vietoje teikiamomis ir kitomis pagalbinėmis bendruomenėje teikiamomis paslaugomis, įskaitant asmeninę pagalbą, būtiną padėti gyventi ir integruotis į bendruomenę ir užkirsti kelią izoliavimui ar atskyrimui nuo bendruomenės;

c) žmonėms su negalia lygiai su kitais asmenimis būtų suteikta galimybė naudotis bendruomenei skirtomis bendro naudojimo paslaugomis ir patogumais, kurie turi atitikti jų poreikius.

Jungtinių Tautų žmonių su negalia teisių konvencija

Konvencijos 19 straipsnio suvokimui ir efektyviam jo nuostatų įgyvendinimui, Jungtinių Tautų Neįgalųjų teisių komitetas yra parengęs bendrąją pastabą dėl 19 straipsnio, kurios tikslas – padėti Konvencijos šalims įgyvendinti 19 straipsnį ir vykdyti savo įsipareigojimus pagal Konvenciją. Bendroji pastaba yra prieinama NRD tinklalapyje¹. Įgyvendinant bendruomeninių paslaugų plėtrą, privaloma laikytis minėtos bendrosios pastabos nuostatų. Visais atvejais turi būti laikomasi principo, kad visi žmonės su negalia turi lygias teises gyventi savarankiškai ir būti įtraukti į bendruomenę, laisvai priimti sprendimus ir kontroliuoti savo gyvenimą. Šių teisių užtikrinimui būtina didinti informacinį prieinamumą ir pagal negalios ypatumus suteikti informaciją, kuri atitiktų individualius asmens poreikius (pavyzdžiui, naudojant lengvai suprantamą kalbą ar pasitelkiant pagalbos priimant sprendimus specialistą).

¹ <http://www.ndt.lt/neigaliuju-teisiu-konvencija/>

Lietuvoje bendruomeninių paslaugų plėtra įgyvendinama dvejomis pagrindinėmis kryptimis – kuriant su apgyvendinimu ir užimtumu susijusių paslaugų infrastruktūrą bei diegiant inovatyvias bendruomenines paslaugas, kurios yra nukreiptos į profesionalios pagalbos bendruomenėje teikimą.

Įgyvendinant bendruomeninių paslaugų plėtrą turi būti laikomasi nediskriminavimo ir lygių galimybių principo, t. y., kad visiems asmenims su negalia, nepriklausomai nuo negalios ypatumų, turi būti sudarytos galimybės gyventi bendruomenėje lygiai su kitais bendruomenės nariais ir naudotis visais bendruomenės ištekliais. Pabrėžiama, kad paslaugų prieinamumas turi būti užtikrinamas ir sunkią negalią, sunkų autizmo spektro ar kitą sutrikimą turintiems asmenims ir jų artimiesiems. Asmenys su negalia negali būti segreguojami pagal patiriamą socialinę riziką ar negalios ypatumus. Apgyvendinimo paslaugų plėtra negali būti įgyvendinama kitose socialinių paslaugų įstaigose, socialiniam būstui skirtose patalpose, išskyrus atvejus, kai asmenims reikalingas specialus gyvenamosios aplinkos pritaikymas. Apgyvendinimo paslaugos negali būti plėtojamos buvusiose mokyklose, darželiuose, ligoninėse ir kitose institucinio pobūdžio vietose. Paslaugos negali būti plėtojamos socialinių paslaugų įstaigų teritorijose ar šalia jų.

Paslaugos turi būti plėtojamos tose vietovėse, kuriose išplėtotos sveikatos priežiūros, užimtumo, kultūros, socialinės ir kitų sektorių paslaugos, kurios yra būtinos asmens gyvenimui. Jei kažkurio sektoriaus paslaugos savivaldybėje ar konkrečioje bendruomenėje nėra išplėtotos, šios paslaugos turi būti pasiekiamos viešuoju transportu.

Infrastruktūros plėtra ir kuriamos paslaugos privalo būti glaudžiai kooperuojamos su „minkštąja“ paslaugos dalimi. Asmenims, atsižvelgiant į individualius poreikius, turi būti užtikrinama asmeninė pagalba. Asmens poreikiai turi būti periodiškai vertinami ir, esant poreikiui, paslaugos turi būti keičiamos suteikiant asmeniui efektyvias ir jo poreikius atitinkančias paslaugas.

Paslaugas teikiančių specialistų kompetencijos privalo būti nuolatos keliamos ir tobulinamos. Turi būti plėtojamos individualaus darbo su klientu kompetencijos. Požiūris turi būti keičiamas nuo medicininio prie žmogaus teisėmis grįsto požiūrio. Kompetencijų kėlimu turi būti atsisakoma „institucinės kultūros“, kuri pasižymi grupine priežiūra, griežta tvarka (režimu), socialiniu nuotoliu ir skirtingo darbuotojų ir klientų statusu.

Į paslaugų planavimą ir jų teikimą privaloma įtraukti vietos nevyriausybinės organizacijos, stiprinti jų potencialą, dalintis patirtimi ir visapusiškai įtraukti į planuojamus pokyčius. Būtina savalaikiai užmegzti bendradarbiavimą, atpažinti negalios bendruomenių poreikius, tartis ir planuoti būsimos infrastruktūros paslaugų turinį, t. y. kokiai tikslinei grupei (pagal negalios ypatumus) planuojamos teikti paslaugos, kokia reikalinga specialistų komanda, kokioje apimtyje teikiamos paslaugos. Planuojamos infrastruktūros apimtys, pvz. apsaugoto būsto ar grupinio gyvenimo namų vietų skaičius, turi atitikti individualius asmens poreikius ir pasirinkimo laisvę.

Savivaldybės, plėtodamos su apgyvendinimu ir užimtumu susijusias paslaugas, turi planuoti, kad jos būtų teikiamos tiek šiuo metu bendruomenėje gyvenantiems asmenims, tiek asmenims, kurie apsigyveno SGN. Esant asmens norui ir poreikiui, asmeniui turi būti suteikta teisė ir galimybė persikelti iš stacionarios globos įstaigos į bendruomenę.

ŽEMĖLAPIŲ RENGIMAS

Kiekviena savivaldybė, besirengdama II-ajam žmonių su negalia globos DI etapui rengė individualius Perėjimo nuo institucinės globos prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų žemėlapius (toliau – Žemėlapiai). Žemėlapis buvo sudarytas iš 3 pagrindinių dalių:

(1) esamos situacijos savivaldybėje analizės, kuri apima socialinių paslaugų organizavimo, teikimo ir prieinamumo tyrimą; NVO sektoriaus teikiamas paslaugas; apgyvendinimo, užimtumo ir laikino atokvėpio paslaugų poreikį asmenims ir artimiesiems, kurie nedalyvauja socialinių paslaugų sistemoje (t. y. dėl įvairių priežasčių negauna ar nesinaudoja socialinėmis paslaugomis);

(2) investicijų į infrastruktūrą ir žmogiškuosius išteklius analizės, kuri buvo sudaryta iš I-ojo etapo investicijų apžvalgos paslaugų kūrimo prasme ir poreikio naujų paslaugų plėtrai II-ajame DI etape;

(3) viešinimo strategijos, kuria siekiama prisidėti prie nacionalinės viešinimo strategijos kūrimo ir individualių savivaldybių ir vietos bendruomenių viešinimo resursų identifikavimo, siekiant efektyvesnės žmonių su negalia įtraukties į bendruomenės gyvenimą, taip pat sistemingos nuostatų kaitos jų atžvilgiu.

SAVIVALDYBĖS ŽEMĖLAPIS

1

ESAMOS SITUACIJOS SAVIVALDYBĖJE ANALIZĖ:

- Socialinių paslaugų prieinamumas
- NVO sektoriaus teikiamos paslaugos
- Apgyvendinimo, dienos užimtumo ir laikino atokvėpio paslaugų poreikis savivaldybėje

2

INVESTICIJOS Į INFRASTRUKTŪRĄ IR PASLAUGŲ TEIKIMĄ:

- 2014-2020 m. „kietosios“ investicijos
- Identifikuotas „kietųjų“ investicijų poreikis
- 2014-2020 m. „minkštųjų“ investicijų pilotavimas savivaldybėje
- Identifikuotas „minkštųjų“ investicijų poreikis

3

VIEŠINIMO STRATEGIJA:

- Savivaldybės resursų identifikavimas
- Savivaldybės pasiūlymai viešinimo strategijai

1 Pav. Savivaldybės Žemėlapių dalys

Savivaldybių Žemėlapiuose išanalizuota ir pateikta informacija naudojama ir perkeliama į skirtingas priemones, priklausomai nuo finansavimo šaltinių, tačiau kompleksiniam DI planavimui, priemonės turi būti kooperuojamos ir planuojamos neatsiejamai.

- Esamos situacijos savivaldybėje analizė bei investicijos į infrastruktūrą naudojamos bendrame regiono žemėlapyje. Remiantis šiais duomenimis, savivaldybės planuoja investicijų poreikį ir jų apimtį. Atsižvelgdamos į tai, kokių paslaugų savivaldybėse trūksta

ir koks yra jų poreikis, savivaldybės paslaugas planuoja taip, kad vietos bendruomenėse būtų užtikrinama paslaugų įvairovė, priklausomai nuo individualių asmenų poreikių. Investicijos į infrastruktūrą planuojamos ir tvirtinamos regionų lygmeniu.

- „Minkštųjų“ investicijų poreikis naudojamas valstybiniu lygiu planuoti II-ojo etapo bendrąsias paslaugas visoms šalies savivaldybėms. Šioje dalyje SADM, įvertinusi visų šalies savivaldybių identifikuotų paslaugų poreikį, vertins dažniausiai pasitaikančias paslaugas, inovacijas ir trūkstamus resursus. Atsižvelgiant į šiuos rezultatus bus planuojamas ir įgyvendinamas naujas projektas. Bus siekiama, kad naujos paslaugos ar sisteminiai sprendimai prisidėtų prie asmenų savarankiškumo ugdymo ir palaikymo, institucinės globos prevencijos, vietos NVO stiprinimo, tarpinstitucinio bendradarbiavimo.
- Informacija pateikta viešinimo temai bus naudojama viešinimo strategijos rengimui ir viešinimo priemonių planavimui. Atsižvelgiant į visuomenės nuostatų tyrimų rezultatus ir į bendruomenių pasipriešinimą žmonių su negalia kaimynystei, bus siekiama sistemingai ir nuosekliai keisti visuomenės nuostatas, apimant tiek nacionalines viešinimo priemones, tiek priemones, kurios būtų nukreiptos į pokyčius, liečiančias konkrečią bendruomenę.

2 pav. Savivaldybių Žemėlapiuose pateiktos analizės naudojimo kryptys.

BENDRA REGIONO APŽVALGA

Marijampolės regioną sudaro 5 savivaldybės: Marijampolės, Vilkaviškio r., Šakių r., Kazlų Rūdos ir Kalvarijos.

Remiantis išankstiniais Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2021 m. liepos 1 d. Marijampolės regione gyveno 133 763 nuolatiniai gyventojai, iš kurių 49 proc. gyveno mieste ir 51 proc. – kaimiškose vietovėse.

Nuolatinių gyventojų skaičius Marijampolės regione vaizduojamas 1-oje lentelėje.

1 lentelė. Marijampolės regiono savivaldybių gyventojų skaičiai.

Savivaldybė	Mieste ir kaime	Mieste		Kaime	
	Skaičius	Skaičius	Proc.	Skaičius	Proc.
Kalvarijos sav.	9839	3702	38 proc.	6137	62 proc.
Kazlų Rūdos sav.	11066	5410	49 proc.	5656	51 proc.
Marijampolės sav.	53110	34399	65 proc.	18711	35 proc.
Šakių r. sav.	25738	7766	30 proc.	17972	70 proc.
Vilkaviškio r. sav.	34010	14576	43 proc.	19434	57 proc.

REGIONE VEIKIANČIOS SOCIALINĖS GLOBOS ĮSTAIGOS

Marijampolės regione šiuo metu veikia 5 socialinės globos įstaigos, kurių savininko teises ir pareigas įgyvendina SADM: Kalvarijos, Didvyžių, Ilguvos, Suvalkijos socialinės globos ir Marijampolės specialieji socialinės globos namai.

2 lentelė. Marijampolės regione veikiančios socialinės globos įstaigos, kurios savininko teises ir pareigas įgyvendina SADM, gyventojų statistika.

Savivaldybė	SGN pavadinimas	Gyventojų sk.	Darbingo amžiaus asmenų sk.				Senyvo amžiaus asmenų sk.	
		Bendras	Iš viso:	Iš jų, kuriems nustatytas specialusis nuolatinės slaugos poreikis	iš jų, kuriems nustatytas I lygio specialusis nuolatinės slaugos poreikis	iš jų, kuriems nustatytas II lygio specialusis nuolatinės slaugos poreikis	Iš viso:	Iš jų, kuriems nustatytas nuolatinės slaugos poreikis (I arba II lygio)
Marijampolės	Marijampolės specialieji	39	1	0	0	0	38	27
Marijampolės	Suvalkijos	168	99	20	7	3	69	35
Vilkaviškio raj.	Didvyžių	234	169	8	0	0	65	7
Šakių raj.	Ilguvos	72	41	8	4	2	31	16
Kalvarijos	Kalvarijos	85	58	7	1	3	27	12
IŠ VISO:		598	368	43	12	8	230	97

Apibendrinant Marijampolės regione veikiančių socialinės globos namų situaciją (žr. lentelę Nr. 2), 2021 m. pabaigoje šiose įstaigose gyveno 62 proc. darbingo amžiaus asmenų su negalia (368 asmenys). 17 proc. šių asmenų (63) buvo nustatytas specialusis nuolatinės slaugos poreikis. 38 proc.

įstaigų gyventojų buvo senyvo amžiaus asmenys, iš kurių – 42 proc. nustatytas specialusis nuolatinės slaugos poreikis. Viso Marijampolės regione veikiančiuose socialinės globos namuose, kurių savininko teises ir pareigas įgyvendina SADM, gyveno 305 asmenys, kuriems nenustatytas specialusis nuolatinės slaugos poreikis.

Preliminariai planuojama, kad įgyvendinus I-ojo pertvarkos etapo projektus, į bendruomenę galėtų persikelti apie 120 Marijampolės regione veikiančių socialinės globos namų gyventojų. Likę 185 gyventojai, atsižvelgiant į jų poreikius, amžių ir norą pasirinkti gyvenamąją vietą, galėtų būti apgyvendinami bendruomenėje (įvairiose apgyvendinimo su parama formose) arba specializuotuose socialinės globos ir slaugos namuose.

Rengiantis II-ajam žmonių su negalia globos deinstitutionalizacijos etapui, Marijampolės regione veikiančių socialinės globos namų specialistai įvertino klientų poreikius dėl apgyvendinimo su parama formų. Žemiau pateiktoje lentelėje vaizduojama įstaigų pateikta informacija.

3 lentelė. Marijampolės regiono SGN įstaigų pateikta informacija.

Įstaigos pavadinimas	Iš viso gyventojų.	Įstaigos nurodytas paslaugų poreikis, asmenų skaičius			
		Slauga	GGN	SGN	AB
Ilguvos SGN	72	35	6		
Kalvarijos SGN	85	22	34	2	12
Suvalkijos SGN	168	76	20		2
Didvyžių SGN	234	79	90		
Iš viso:	559	212	150	2	14
			15 GGN		7 AB

DARBINGO AMŽIAUS ASMENŲ, TURINČIŲ INTELEKTO IR (AR) PSYCHIKOS NEGALIĄ STATISTIKA REGIONE

Statistiškai apskaičiuojant kiekvienoje savivaldybėje gyvenančius darbingo amžiaus intelekto ir (ar) psichikos negalią turinčius asmenis, remiamasi HID duomenimis, kurie preliminariai leidžia įvertinti kiek kiekvienoje savivaldybėje gyvena tikslinės grupės asmenų. Svarbu pažymėti, kad iš HID statistikoje pateikiamų skaičių yra atimami SGN gyvenantys asmenys, todėl tai leidžia apytiksliai įvertinti kiek kiekvienoje savivaldybėje (bendruomenėje) gyvena tikslinės grupės asmenų. Tai, savo ruožtu, leidžia apskaičiuoti kiek tikslinės grupės asmenų naudojasi socialinėmis paslaugomis.

Marijampolės savivaldybė

Remiantis HID, Marijampolės savivaldybėje registruoti 404 asmenys, kuriems priskirta diagnozė F20-F29, dėl kurios dažniausiai yra nustatoma psichikos negalia. 166 asmenims priskirta diagnozė F70-F79, dėl kurios dažniausiai nustatoma intelekto negalia. Susumuojant šiuos du skaičius, asmenų, turinčių psichikos ir (ar) intelekto negalią Marijampolės savivaldybėje registruota 570. Iš šio skaičiaus atėmus Marijampolės savivaldybėje veikiančių socialinės globos namų darbingo amžiaus gyventojus (Marijampolės specialiujų SGN – 1, Suvalkijos SGN – 99) gauname, kad Marijampolės savivaldybėje gyvena apie 470 tikslinės grupės asmenų.

Vilkaviškio rajono savivaldybė

Remiantis HID, Vilkaviškio raj. savivaldybėje registruoti 282 asmenys, kuriems priskirta diagnozė F20-F29, dėl kurios dažniausiai yra nustatoma psichikos negalia. 225 asmenims priskirta diagnozė F70-F79, dėl kurios dažniausiai nustatoma intelekto negalia. Susumuojant šiuos du skaičius, asmenų, turinčių psichikos ir (ar) intelekto negalią Vilkaviškio raj. savivaldybėje registruota 507. Iš šio skaičiaus atėmus Vilkaviškio raj. savivaldybėje veikiančių socialinės globos namų darbingo amžiaus gyventojus (Didvyžių SGN - 169) gauname, kad Vilkaviškio raj. savivaldybėje gyvena apie 338 tikslinės grupės asmenys.

Šakių rajono savivaldybė

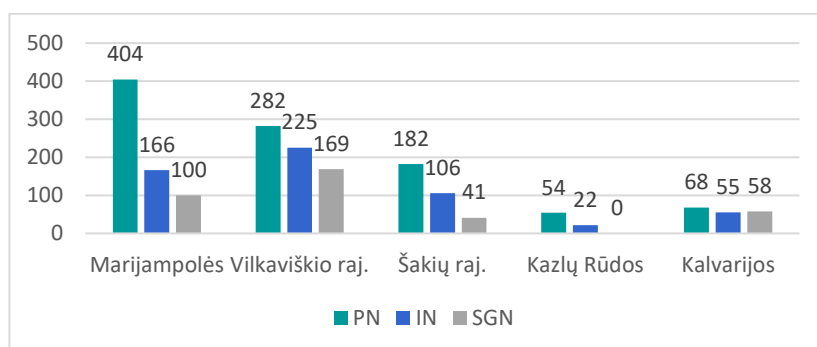
Remiantis HID, Šakių raj. savivaldybėje registruoti 182 asmenų, kuriems priskirta diagnozė F20-F29, dėl kurios dažniausiai yra nustatoma psichikos negalia. 106 asmenims priskirta diagnozė F70-F79, dėl kurios dažniausiai nustatoma intelekto negalia. Susumuojant šiuos du skaičius, asmenų, turinčių psichikos ir (ar) intelekto negalią Šakių raj. savivaldybėje registruota 288. Iš šio skaičiaus atėmus Šakių raj. savivaldybėje veikiančių socialinės globos namų darbingo amžiaus gyventojus (Ilguvos SGN – 41) gauname, kad Šakių raj. savivaldybėje gyvena apie 247 tikslinės grupės asmenys.

Kazlų Rūdos savivaldybė

Remiantis Higienos instituto duomenimis, Kazlų Rūdos savivaldybėje registruoti 54 asmenys, kuriems priskirta diagnozė F20-F29, dėl kurios dažniausiai yra nustatoma psichikos negalia. 22 asmenims priskirta diagnozė F70-F79, dėl kurios dažniausiai nustatoma intelekto negalia. Susumuojant šiuos du skaičius, asmenų, turinčių psichikos ir (ar) intelekto negalią Kazlų Rūdos savivaldybėje registruota 76.

Kalvarijos savivaldybė

Remiantis Higienos instituto duomenimis, Kalvarijos savivaldybėje registruoti 68 asmenys, kuriems priskirta diagnozė F20-F29, dėl kurios dažniausiai yra nustatoma psichikos negalia. 55 asmenims priskirta diagnozė F70-F79, dėl kurios dažniausiai nustatoma intelekto negalia. Susumuojant šiuos du skaičius, asmenų, turinčių psichikos ir (ar) intelekto negalią Kalvarijos savivaldybėje registruota 123. Iš šio skaičiaus atėmus Kalvarijos savivaldybėje veikiančių socialinės globos namų darbingo amžiaus gyventojus (Kalvarijos SGN - 58) gauname, kad Kalvarijos savivaldybėje gyvena apie 65 tikslinės grupės asmenis.

PN – psichikos negalia; IN – intelekto negalia; SGN – Savivaldybėje veikiančių socialinės globos įstaigų gyventojai.

3 pav. Žmonių, turinčių psichikos arba intelekto negalią pasiskirstymas savivaldybėse.

SOCIALINIŲ PASLAUGŲ TEIKIMO STATISTIKA

Siekiant įvertinti asmenis, turinčius psichikos ir (ar) intelekto negalią bei jų artimuosius kaip atskirą socialinių paslaugų gavėjų grupę, savivaldybės analizavo Socialinių paslaugų kataloge reglamentuotų paslaugų teikimo mastus, t. y. tyrė kiek tam tikros paslaugos gavėjų tarpe yra tikslinės grupės asmenų (žr. lentelę Nr. 4). Žemiau pateiktoje lentelėje apytiksliai vaizduojama minėta paslaugos gavėjų grupė, kuri lyginama su HID ir SPIS duomenimis, t. y. atskleidžiama bendra paslaugų teikimo tendencija nuo savivaldybėse gyvenančių bendro asmenų su psichikos ir (ar) intelekto negalia skaičiaus, taip pat nuo bendro paslaugos gavėjų skaičiaus (SPIS duomenys), kuriame talpinamos visos paslaugos gavėjų grupės.

4 lentelė. Socialinių paslaugų teikimo statistika intelekto ir (ar) psichikos negalią turintiems asmenims.

	Marijampolės			Vilkaviškio raj.			Šakių raj.			Kazlų Rūdos			Kalvarijos		
I. SOCIALINĖS PRIEŽIŪROS PASLAUGOS															
Paslaugos pavadinimas		HID 470	SPIS (bendras)		HID 338	SPIS (bendras)		HID 247	SPIS (bendras)		HID 76	SPIS (bendras)		HID 65	SPIS (bendras)
Pagalba į namus	14	3 %	(282) 5%	8	2,4%	(331) 2,4 %	4	1,6%	(204) 2%	4	5,3%	(65) 6,2%	5	7,7 %	(119) 4,2 %
Socialinių įgūdžių ugdymas, palaikymas ir (ar) atkūrimas	12	2,6 %	(580) 2,1%	15	4,4%	(863) 1,7%	33	13,4%	(773) 4,3%	10	13,2%	(113) 8,8%	23	35,4%	(309) 7,4%
Apgyvendinimas savarankiško gyvenimo namuose	-			-			4			2			-		
Psichosocialinė pagalba	35	2,8 %	ND	ND	ND	ND	8	3,2%	ND	2	2,6 %	ND	13	20%	ND
Laikinas atokvėpis	13			-			-			-			-		
Apgyvendinimas apsaugotame būste	21	4,5 %		2	0,6 %		6	2,4%		-			5	7,8%	
Vaikų dienos socialinė priežiūra	14		(277)	ND		(200)	2		(290)	24		(111)	15		(83)
II. SOCIALINĖS GLOBOS PASLAUGOS															
Dienos socialinė globa	41			51			45			5			12		
asmens namuose	13	31,7		6	11,8		0	0					3	25	
institucijoje	28	68,3		45	88,2		45	100					9	75	
Trumpalaikė socialinė globa	3			3			-						2		
Ilgalaikė socialinė globa	39			50			35			13					
Laikinas atokvėpis	2			-			-								

ND – nėra duomenų; HID – Higienos instituto duomenys; SPIS – Socialinės paramos šeimai informacinės sistemos duomenys (lentelėje įrašytas bendras kiekvienos paslaugos gavėjų skaičius per 2021 m.).

Socialinių paslaugų prieinamumo analizė atskleidė, kad intelekto ir (ar) psichikos negalia turintys asmenys menkai naudojami socialinėmis paslaugomis. Regioniniu lygmeniu lyginant socialinės priežiūros ir socialinės globos paslaugas, socialinės globos paslaugos teikiamos didesne apimtimi. Lyginant kiekvienoje savivaldybėje teikiamų paslaugų kiekį (ne unikalių gavėjų sk.), socialinės priežiūros ir socialinės globos paslaugos pasiskirstytų tokiu santykiu.

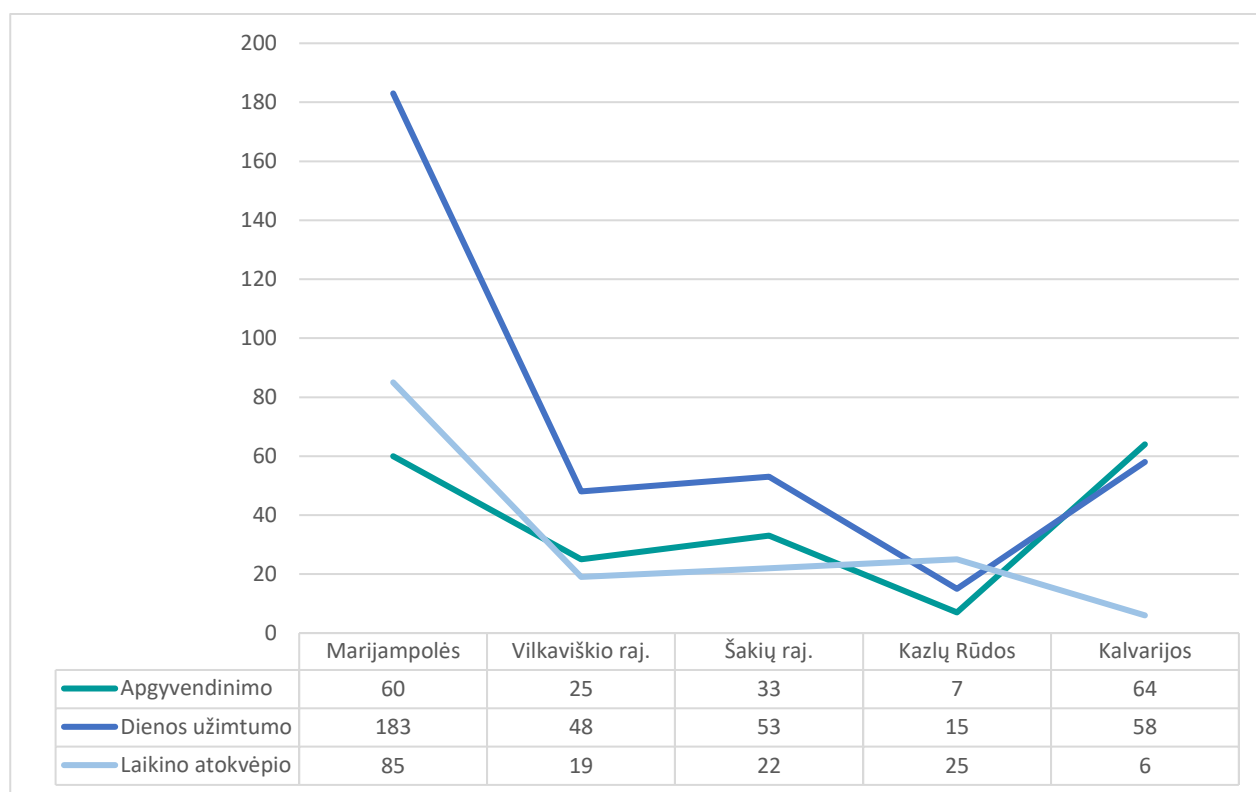
5 lentelė. Socialinės priežiūros ir socialinės globos paslaugų santykis.

Savivaldybė	Socialinės priežiūros paslaugos (gavėjų sk.)	Socialinės globos paslaugos (gavėjų sk.)
Marijampolės	109	85
Vilkaviškio r.	24	104
Šakių r.	30	80
Kazlų Rūdos	42	18
Kalvarijos	34	14

APGYVENDINIMO, DIENOS UŽIMTUMO IR LAIKINO ATOKVĖPIO POREIKIS SAVIVALDYBĖSE

Marijampolės regiono savivaldybės, rengdamos individualius savivaldybių Žemėlapius, siekė identifikuoti jų savivaldybėse gyvenančių asmenų, kurie šiuo metu nedalyvauja socialinių paslaugų sistemoje poreikius. Poreikiai buvo identifikuoti trimis pagrindiniais pjuviais – apgyvendinimo, užimtumo ir laikino atokvėpio paslaugų. Kiekviena individuali savivaldybė pasirinko skirtingas strategijas dėl šios informacijos surinkimo. Dažniausiai savivaldybėse, per seniūnijų socialinius darbuotojus, buvo atliktos gyventojų apklausos. Marijampolės savivaldybė, siekdama įvertinti bendrus gyventojų poreikius, organizavo apklausas internetinėje erdvėje, telefonu bei socialinių paslaugų organizacijose.

Atkreiptinas dėmesys, kad šiuos duomenis reikia vertinti kaip bendrąją statistiką, todėl, kad rezultatai atskleidžia tik paslaugų teikimo, nukreipto į apgyvendinimą, užimtumą ir artimųjų poilsį, kryptis. Individualių poreikių užtikrinimui būtinas kiekvieno individualaus asmens (šeimoms) paslaugų poreikio vertinimas ir individualaus pagalbos plano sudarymas.

4 pav. Apgyvendinimo, dienos užimtumo ir laikino atokvėpio paslaugų poreikis bendruomenėje gyvenantiems asmenim (artimiesiems)

Apibendrinus savivaldybių analizę, Marijampolės regiono bendruomenėse šiuo metu gyvena mažiausiai 546 asmenys, kurie nedalyvauja socialinių paslaugų sistemoje, tačiau jiems yra reikalingos socialinės paslaugos. Mažiausiai 157 šeimoms yra reikalingos laikino atokvėpio paslaugos. Neišsprendus šių problemų ir laiku nesuteikus individualių paslaugų, ateityje šiai daliai asmenų atsirastų ilgalaikės globos poreikis, todėl Marijampolės regione būtina plėsti ne tik alternatyvias ir prevencines institucinei globai paslaugas, tačiau ir skatinti paslaugų informacinį prieinamumą, plėtoti atvejo vadybą, skatinti socialinio darbo plėtrą, kad būtų suteikta savalaikė pagalba ir ugdomas asmenų bei jų artimųjų savarankiškas gyvenimas ir didinama įtrauktis į bendruomenę.

INOVATYVIŲ PASLAUGŲ TEIKIMO POREIKIS SAVIVALDYBĖSE

Inovatyvios paslaugos šio Žemėlapio rėmuose suvokiamos kaip paslaugos, kurios nėra reglamentuotos ir kurioms reikia „minkštųjų“ investicijų, daugiausia investicijų į žmogiškuosius resursus.

Pirminiame kiekvienos savivaldybės žemėlapio rengimo procese savivaldybių buvo prašoma identifikuoti inovatyvių „minkštųjų“ paslaugų poreikį, kuris plačiau aprašomas kiekvienos savivaldybės žemėlapyje. Į šią dalį neįtraukti savivaldybių siūlymai, kurie susiję su infrastruktūros pritaikymu ar specialios įrangos įsigijimu.

Dažniausiai Marijampolės regiono savivaldybės įvardijo atvejo vadybos paslaugos poreikį, kurios tikslas koordinuotos ir kompleksinės pagalbos teikimas asmeniui (šeimai) pagal jo individualius poreikius. Atvejo vadybos proceso metu asmenims būtų teikiama tarpsektorinė pagalba (socialinių, sveikatos priežiūros, užimtumo paslaugų koordinavimas ir teikimas), informacijos suteikimas, tarpininkavimas ir atstovavimas, pagalba užmezgant ir palaikant socialinius ryšius, kitų individualių asmens problemų sprendimas.

Žemiau lentelėje (Nr. 6) pateikiami apibendrinti savivaldybių siūlymai.

6 lentelė. *Inovatyvių paslaugų poreikiai.*

Paslaugos poreikis savivaldybėse	Savivaldybės pavadinimas				
	Marijampolės	Vilkaviškio r.	Šakių r.	Kazlų Rūdos	Kalvarijos
Mobili pagalba	+				
Socialinės dirbtuvės	+				
Atvejo vadyba		+	+	+	
Mobili komanda		+	+		
Darbo asistentas					+
Terapeutas					+
Profesionalus globėjas					+

Socialinių paslaugų teikimo statistika atskleidžia, kad asmenys, turintys intelekto ir (ar) psichikos negalią mažai naudojami bendruomenėje teikiamomis socialinėmis paslaugomis, t. y. Žemėlapio tikslinė grupė sudaro mažą paslaugos gavėjų dalį. Tuo tarpu beveik visos savivaldybės identifikuoja šią tikslinę grupę per apgyvendinimo ir užimtumo bei laikino atokvėpio paslaugų poreikį. Galima daryti prielaidą, kad didžioji dauguma šių asmenų gyvena namuose su savo artimaisiais ir nedalyvauja socialinių paslaugų sistemoje – nėra ugdomi šių asmenų savarankiško gyvenimo įgūdžiai dėl ko asmenys mažai įsitraukia į bendruomenės gyvenimą, kitas gyvenimui svarbias sritis – užimtumą, sveikatos sritį, kultūrinį gyvenimą ir kt. Tuo tarpu artimieji, nuolatos prižiūrėdami negalią turinčius asmenis, negali ar pilnai negali dalyvauti darbo rinkoje, susiduria su kitais psichologiniais, darbo ir šeimos įsipareigojimų derinimo iššūkiais. Šių asmenų įtraukimui į savarankišką ir bendruomenės gyvenimą yra būtina užtikrinti informacinį prieinamumą, t. y. suteikti visą reikiamą informaciją apie socialines ir kitas paslaugas, palydėti asmenį (šeimą) socialinių paslaugų ir kituose sektorių teikiamų paslaugų sistemoje. Individualių asmens poreikių užtikrinimui

būtina diegti atvejo vadybos mechanizmą, suteikiant pagalbą, palydėjimą ir atstovavimą užtikrinant asmens norus ir poreikius tarpinstitucinėje erdvėje.

Siekiant užtikrinti paslaugų plėtros procesą būtina stiprinti su tiksline grupe dirbančias nevyriausybinės organizacijas, socialinių paslaugų įstaigas, pritraukti, apmokyti ir įgalinti veikti naujus socialinių paslaugų teikėjus. Būtina diegti žmogaus teisėmis grįstą požiūrį, juo paremtus darbo metodus.

I-ASIS ŽMONIŲ SU NEGALIA GLOBOS DEINSTITUCIONALIZACIJOS ETAPAS

I-asis žmonių su negalia globos DI apima 2014-2023 m. laikotarpio investicijas į infrastruktūrą ir paslaugų teikimą („kietosios“ ir „minkštosios“ investicijos). „Minkštosios“ investicijos apima du projektus:

- 1) Tvaraus perėjimo nuo institucinės globos prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų sistemos sąlygų sukūrimas Lietuvoje Nr. 08.4.1-ESFA-V-405-01-0001 (toliau – Sąlygų sukūrimas);
- 2) Nuo globos link galimybių: bendruomeninių paslaugų plėtra Nr. 08.4.1.-ESFA-V-405-03-0001.

Įgyvendinant Sąlygų sukūrimo projektą, buvo suplanuota ir įgyvendinta seka veiksmų, reikalingų pasirengti žmonių su negalia globos DI įgyvendinimui: vertinami pertvarkomų socialinės globos įstaigų individualūs gyventojų poreikiai ir parengti paslaugų teikimo planai; nustatyta įstaigų darbuotojų motyvacija ir kelta jų kvalifikacija bei kompetencijos dirbant su naujais socialinio darbo metodais; sukurti naujų bendruomeninių paslaugų teikimo aprašai; įgyvendintos priemonės visuomenės nuostatų kaitai ir žmonių su negalia globos DI viešinimui. Šio projekto rėmuose pilotuotos naujos alternatyvios institucinei globai paslaugos suaugusiems asmenims su negalia: apgyvendinimas apsaugotame būste, laikino atokvėpio paslaugos teikimas, įdarbinimas su pagalba.

Marijampolės regione asmenims, turintiems intelekto ir (ar) psichikos negalią, buvo teikiamos ir išbandomos tik laikino atokvėpio paslaugos dešimčiai asmenų iš Šakių r. savivaldybės.

Įgyvendinant projektą „Nuo globos link galimybių: bendruomeninių paslaugų plėtra“ Marijampolės regione teikiamos ir išbandomos AB, įdarbinimo su pagalba, pagalbos priimant sprendimus ir Socialinių dirbtuvių paslaugos. Nuo projekto pradžios iki 2022 m. birželio 1 d. Marijampolės regione įdarbinimo su pagalba paslaugas gavo 34 asmenys, įdarbintų asmenų skaičius nuo projekto pradžios regione buvo 14 asmenų. Pagalbos priimant sprendimus paslaugos regione buvo teikiamos – 22 asmenims. Šiuo metu PPS paslauga teikiama 17 asmenų, Marijampolės savivaldybėje 15 asmenų ir 2 asmenims iš Šakių r. savivaldybės. AB paslaugos regione nuo projekto įgyvendinimo pradžios buvo suteiktos – 38 asmenims, šiuo metu teikiamos 28 asmenims Marijampolės savivaldybėje 22 asmenims (14 būstų), Šakių r. savivaldybėje 6 asmenims (2 būstai).

Toliau plačiau pateikiama AB situacija, kaip viena iš prioritetinių su apgyvendinimu susijusių paslaugų.

Apsaugoto būsto plėtra. Įgyvendinant projektą „Nuo globos link galimybių: bendruomeninių paslaugų plėtra“, Marijampolės regione buvo plėtojamoms apgyvendinimo apsaugotame būste paslaugos. Projekto metu buvo išnuomota 18 būstų, kuriuose apsigyveno 30 asmenų. Iš valstybės investicijų lėšų, Kalvarijos SGN įsteigė 3 apsaugotus būstus, kuriuose gyvena 6 asmenys.

7 lentelė. AB paslaugos organizavimo apimtyms Marijampolės regione.

Būstai	Paslaugos teikėjas	Gyventojų sk.	Finansuojami VB (iš SGN iki 2007)	Finansuojami SB (iš SGN po 2007)	Į AB atvyko iš bendruomenės
Nr. 1	Kalvarijos SGN <i>Būstas iš VIP</i>	2	2 (1-Vilkaviškio r.; 1-Marijampolės)	-	-
Nr. 2	Kalvarijos SGN <i>Būstas iš VIP</i>	2	2 (1-Marijampolės; 1- Kazlų Rūdos)	-	-
Nr. 3	Kalvarijos SGN	2	2 (1-Švenčionių r.; 1-Akmenės r.)	-	-
Nr. 4	Kalvarijos SGN	1	1 (1-Kazlų Rūdos)	-	-
Nr. 5	Kalvarijos SGN	2	-	2 (1-Marijampolės; 1-Lazdijų r.)	-
Nr. 6	Kalvarijos SGN	2	2 (1-Raseinių r., 1 - Alytaus m.)	-	-
Nr. 7	Kalvarijos SGN	2	2 (2-Švenčionių r.)	-	-
Nr. 8	Kalvarijos SGN	3	1 (1-Kauno m. sav.)	2 (2-Kauno miesto sav.)	-
Nr. 9	VšĮ „Sudoku“	1	-	-	1 (1-Kalvarijos)
Nr. 10	VšĮ „Sudoku“	2	2 (2-Marijampolės)	-	-
Nr. 11	VšĮ „Sudoku“	1	-	1 (1-Marijampolės)	-
Nr. 12	VšĮ „Sudoku“	1	-	-	1 (1-Marijampolės)
Nr. 13	VšĮ „Sudoku“	1	-	1 (1-Kauno m.)	-
Nr. 14	VšĮ „Sudoku“	1	-	-	1 (1-Vilkaviškio r.)
Nr. 15	VšĮ „Sudoku“	1	-	-	1 (1-Kalvarijos)
Nr. 16	VšĮ „Sudoku“	1	-	-	1 (1-Kalvarijos)
Nr. 17	VšĮ „Sudoku“	1	-	-	1 (1-Marijampolės)
Nr. 18	VšĮ „Sudoku“	2	-	-	2 (2-Vilkaviškio r.)
Nr. 19	VšĮ „Sudoku“	4	-	-	4 (Šakių r. sav.)
Nr. 20	Ilguvos SGN	2	-	-	2 (Šakių r. sav.)
Nr. 21	Kalvarijos SGN <i>Būstas iš VIP</i>	2	2 (1-Kazlų Rūdos sav.); 1-Kauno m. sav.)	-	-
	Iš viso:	36	16	6	14

Daugiausia apsaugotų būstų (17) įsteigta Marijampolės mieste. Iš jų - 2 apsaugoti būstai yra įsigyti Kalvarijos SGN iš valstybės investicijų lėšų. Taipogi, Kalvarijos SGN iš valstybės investicijų lėšų yra įsigijusi vieną apsaugotą būstą Kalvarijoje. Kiti yra nuomojami įgyvendinant NRD koordinuojamą projektą „Nuo globos link galimybių: bendruomeninių paslaugų plėtra“. Įgyvendinant pirmąjį DI etapą, Marijampolės savivaldybė yra numčiusi įsteigti 3 apsaugotus būstus, kuriuose gyventų po 3 asmenis (viso 9 asmenys). Kitos Marijampolės regiono savivaldybės apsaugoto būsto plėtros pirmajame DI etape neįgyvendino. Savivaldybėms atlikus su apgyvendinimu susijusių paslaugų poreikio vertinimą, taip pat įvertinus NRD koordinuojamo projekto poreikius, galima daryti išvadą, kad apsaugoto būsto plėtros poreikis yra labai didelis.

Grupinio gyvenimo namų plėtra.

Marijampolės regione GGN plėtra įgyvendinama iš dviejų finansavimo šaltinių: VIP ir ES investicijų lėšų. Iš VIP lėšų Marijampolės SSGN įsteigti 2, Kalvarijos SGN – 2, Suvalkijos SGN – 1 ir Didvyžių SGN – 1 GGN, kuriuose 2022 m. gyvena po 10 asmenų.

II-ASIS ŽMONIŲ SU NEGALIA GLOBOS DEINSTITUCIONALIZACIJOS ETAPAS

Apsaugoto būsto plėtra

Marijampolės savivaldybė I etapo lėšomis įsigijo 2 AB (viso 6 vietos), todėl pirminiame žemėlapyje nenurodė papildomo poreikio AB. Tačiau SADM, vertindama tai, kad savivaldybėje yra didelis poreikis teikiamai paslaugai, nes projekto „Nuo globos link galimybių: bendruomeninių paslaugų plėtra“ lėšomis Marijampolės savivaldybėje finansuojama paslauga 19 asmenų, todėl pasiūlyta išplėsti paslaugą ir įsigyti dar 8 būstus. Marijampolės savivaldybė, įvertinusi SADM pasiūlymą, priėmė sprendimą papildomai įsigyti 6 apsaugotus būstus, todėl sudėjus I-ame ir II-ajame DI etape iš viso Marijampolės savivaldybės bendruomenėje bus įsteigti 8 apsaugoti būstai ir sukurta apie 18 vietų paslaugoms gauti.

Vilkaviškio r. savivaldybė pirminiame Žemėlapyje neidentifikavo poreikio įsigyti infrastruktūrą apsaugoto būsto paslaugoms teikti, nes įvardijo jog panaudos savo turimą infrastruktūrą (2 butus) AB paslaugos teikimui. Kadangi savivaldybė buvo nurodžiusi poreikį savarankiško gyvenimo namų infrastruktūrai įsigyti, SADM vertinimu buvo pasiūlyta plėsti AB, įsigyjant papildomai dar 2 AB. Galutiniame rezultate būtų įsteigti 4 AB ir sukurtos 8 vietos.

Šakių r. savivaldybė pirminiame Žemėlapyje nurodė poreikį plėsti apsaugoto būsto paslaugą įsigyjant 3 apsaugotus būstus. SADM pasiūlė savivaldybei įsteigti papildomai dar 3 apsaugotus būstus. Savivaldybės sprendimu, II-ajame DI etape, Šakių r. savivaldybėje bus steigiami 6 AB, sukuriant 12 vietų paslaugų teikimui.

Kazlų Rūdos savivaldybė identifikavo poreikį steigti 2 apsaugotus būstus sukuriant 4 vietas paslaugų teikimui. SADM papildomų siūlymų dėl apsaugoto būsto plėtros savivaldybei neteikė, todėl II-ajame DI etape Kazlų Rūdos savivaldybėje bus įsteigti 2 apsaugoti būstai ir sukurtos 4 vietos paslaugų teikimui.

Kalvarijos savivaldybė pirminiame Žemėlapio derinimo etape nurodė poreikį plėsti apsaugoto būsto paslaugą įsigyjant 2 apsaugotus būstus. SADM pasiūlė savivaldybei įsteigti papildomai dar 2 apsaugotus būstus. Vėliau, savivaldybė pateikė sprendimą, kad iš infrastruktūrinių lėšų įsteigs 1 AB, o likusį paslaugos poreikį tenkins skirdama SB lėšas butų įsigijimui ar nuomai.

8 lentelė. Savivaldybių ir SADM siūlymai dėl AB plėtros.

Nr.	Savivaldybė	I etapas	II etapas (poreikis Žemėlapyje)	SADM siūlymas	Rezultatai, jei SADM siūlymams būtų pritarta		Galutiniai savivaldybių sprendimai	
					AB skaičius	Vietų skaičius	AB skaičius	Vietų skaičius
1.	Marijampolės	2	0	+8	10	20	6 (+2 AB iš I-ojo etapo)	12 (+6 iš I-ojo etapo)
2.	Vilkaviškio r.	0	0*	+2	2	4	2	4
3.	Šakių r.	0	3	+3	6	12	6	12
4.	Kazlų Rūdos	0	2	-			2	4
5.	Kalvarija	0	1	+2	3	6	1	2
Iš viso:		2	7	+15	21	42	17	34

* Savivaldybė yra nurodžiusi, kad turi savo (1-2) butus, kuriuose galėtų teikti apgyvendinimo apsaugotame būste paslaugas.

Grupinio gyvenimo namų plėtra.

Marijampolės savivaldybėje 2022 m. veikė 3 GGN, įsteigti Marijampolės specialiųjų SGN ir Suvalkijos SGN, kurie buvo įsteigti VIP lėšomis. I-ame DI etape Marijampolės savivaldybė planavo įsigyti 5 GGN, tačiau, dėl objektyvių priežasčių, šiuo metu planuojama jog bus įkurti 3 GGN, iš kurių vieni būtų skirti vaikams su negalia (bendruomeniniai vaikų globos namai). Vienų GGN savivaldybė planuoja atsisakyti, vienus pageidauja, kad būtų perkelti į II etapą. Bendras GGN skaičius pasiekus I ir II etape numatytus rodiklius ir įvertinus tai, kad 3 GGN jau yra veikiantys, viso savivaldybėje būtų 6 GGN ir 1 bendruomeniniai vaikų globos namai.

Vilkaviškio r. savivaldybėje 2022 m. veikė vieni GGN, įsteigti Didvyžių SGN iš VIP lėšų. I-ame DI etape savivaldybė steigia vienus GGN, taip pat planuojama, kad Didvyžių SGN Vilkaviškio savivaldybėje įsteigs dar du GGN. II-ajame etape savivaldybė planuoja steigti 1 GGN.

Šakių r. savivaldybėje 2022 m. nebuvo veikiančių GGN, tačiau I-ame DI etape suplanuota, kad bus steigiami trys GGN, tačiau savivaldybė įsteigs tik 1 GGN. II-ame etape savivaldybė planuoja įsteigti 1 GGN.

Kazlų Rūdos savivaldybė dalyvauja I-ame DI etape, kuriame buvo numatyta įsteigti dvejus GGN, tačiau savivaldybės vadovai priėmė sprendimą vienų GGN atsisakyti. II-ajame etape neplanuojama papildoma GGN plėtra savivaldybėje.

Kalvarijos savivaldybėje 2022 m. veikė dveji GGN, įsteigti Kalvarijos SGN. Kadangi savivaldybė nedalyvavo I-o DI etapo projekte, pirminiame Žemėlapyje identifikavo poreikį II-ame etape steigti 2 GGN, tačiau vėliau savivaldybė priėmė sprendimą įsigyti vienerius GGN. Pasiekus II-ojo DI etapo rezultatus, savivaldybėje, su jau veikiančiais dviem GGN, iš viso būtų treji GGN.

Specializuoti socialinės globos ir slaugos namai.

Planuojama, kad specializuotos socialinės globos ir slaugos paslaugos suaugusiems asmenims, turintiems psichikos ir (ar) intelekto negalią Marijampolės regione bus teikiamos Marijampolės specialiuosiuose SGN, kurie iš I-ojo etapo lėšų vykdė specializuotų socialinės globos ir slaugos namų plėtrą. Paslaugos bus teikiamos 40-iai asmenų. Taip pat šios paslaugos bus teikiamos Didvyžių ir Suvalkijos SGN. Viso Marijampolės regione numatyta specializuotis globos ir slaugos vietų numatyta apie 120 asmenų. II-ajame etape Marijampolės regione nenumatomos investicijos į tokio tipo paslaugos infrastruktūrą.

Su užimtumu susijusios paslaugos.

Marijampolės savivaldybėje iš I-ojo etapo lėšų įkurtos 1 SD, kuriose paslaugas gauna iki 12 asmenų. Savivaldybė Žemėlapyje identifikavo poreikį steigti papildomas socialines dirbtuves, kuriose paslaugas gaus 20 asmenų. Įrengus dar 1 SD būtų užtikrinta įvairesnė veikiančių dirbtuvių veikla, kryptys, be to, vienos dirbtuvės netenkina visų norinčių jas lankyti poreikio. Įgyvendinus abu DI etapus Marijampolės savivaldybėje bus sukurtos 32 vietos užimtumo paslaugoms organizuoti. Taip pat, savivaldybė išreiškė poreikį dienos socialinės globos paslaugų plėtrai modernizuojant infrastruktūrą ir sukuriant 30 vietų paslaugos teikimui.

Vilkaviškio r. savivaldybė I-ajame etape steigia 1 SD, kuriose paslaugas gautų ne mažiau kaip 12 asmenų. Siekdama užtikrinti užimtumo paslaugų plėtrą, II-ajame etape savivaldybė išreiškė poreikį

įkurti 1 SD ir įgyvendinti 1 DUC plėtrą. Šioje infrastruktūroje būtų sukurtos 24 vietos užimtumo paslaugoms organizuoti.

Šakių r. savivaldybė I-ajame etape steigia 2 SD, kuriose paslaugas gaus 24 asmenys. II-ajame etape savivaldybė išreiškė poreikį socialinių dirbtuvių plėtrai, kurios bus steigiamos šalia veikiančio dienos užimtumo centro. Įgyvendinus abu DI etapus bus sukurtos 34 vietos dienos užimtumo paslaugoms organizuoti.

Kazlų Rūdos savivaldybė I etape steigia 1 SD, kuriose paslaugas gaus 15 asmenų. Papildomo poreikio plėsti SD ar kitas užimtumo paslaugas II-ame etape savivaldybė neišreiškė.

Kalvarijos savivaldybė I-ame pertvarkos etape nedalyvauja, II-ame etape savivaldybė planuoja vykdyti DUC plėtrą, kuriame paslaugas 25 asmenys su negalia (10 suaugusiųjų ir 15 vaikų bei jaunuolių).

Paslaugos vaikams su negalia.

Marijampolės savivaldybė žemėlapyje identifikavo poreikį įkurti dienos užimtumo centrą negalia turintiems vaikams ir nurodo, jog teikiamų paslaugų apimtis savivaldybėje labai ribota, šios priežiūros paslaugos teikiamos tik viename vaikų dienos centre, todėl savivaldybės sprendimu bus kuriamas 30 vietų kompleksinių paslaugų centras.

Vilkaviškio r. savivaldybė papildomai rašte pateikė siūlymą dėl Suvalkijos specializuoto paslaugų / Krizių įveikimo centro įkūrimo. Šiame centre specializuotą pagalbą galėtų gauti intelekto ir (ar) psichikos negalia bei kompleksinę negalia turintys vaikai ir jų šeimos. Įstaigoje galėtų veikti dienos centras ir teikiamos visos vaikams ir jų šeimoms reikalingos paslaugos vienoje vietoje, o dienos centrų paslaugos išplėtos kaimiškose vietovėse, kurių veiklas apjungtų ir koordinuotų ši įstaiga (mobili komanda). Savivaldybės duomenimis, Vilkaviškio rajono savivaldybėje gyvena 196 vaikai su negalia, iš kurių 39 nustatyti specialieji poreikiai.

Kazlų Rūdos savivaldybės žemėlapyje identifiкуotas paslaugų poreikis dėl kompleksinių paslaugų centro įkūrimo savivaldybės teritorijoje. Planuojama sukurti kompleksinių paslaugų centrą vaikams ir jų artimiesiems, kurie dėl savo sveikatos būklės ar raidos ypatumų turi specialiųjų poreikių. Naujai kuriamu ir (ar) plečiamu centru bus siekiama užtikrinti būtinas kompleksines paslaugas Kazlų Rūdos ir kitų savivaldybių gyventojams, gerinti kompleksiškai ir individualizuotai teikiamų paslaugų vaikams su negalia ir jų šeimos nariams prieinamumą, plėtojant šių paslaugų infrastruktūrą bendruomenėje, taip sudarant sąlygas vaikams su negalia ir jų šeimos nariams gauti įvairiapusę socialinę pagalbą bei paslaugas. 35 vietų centre planuojama teikti bendrąsias ir specialiąsias nestacionarios paslaugas ne tik vaikams ir jaunuoliams nuo gimimo iki 21 metų (15 vietų), bet ir jų šeimos nariams (10 vietų), taip pat planuojama laikino atokvėpio paslauga (10 vietų). Centre paslaugas teiks profesionalių specialistų komanda: socialinis darbuotojas, socialinis pedagogas, spec. pedagogas, logopedas, psichologas, kineziterapeutas, meno užimtumo specialistas.

INVESTICIJŲ Į II-OJO ETAPO INFRASTRUKTŪRĄ APIBENDRINIMAS

Žemiau pateiktoje lentelėje (Nr. 9) pateikiamas investicijų į infrastruktūrą apibendrinimas, pagal kiekvieną savivaldybę nurodant paslaugos tipą, objektų skaičių bei sukuriamų vietų skaičių.

9 lentelė. Savivaldybių sprendimai dėl investicijų į infrastruktūrą.

	Savivaldybė Paslauga	Marijampolės		Vilkaviškio r.		Šakių r.		Kazlų Rūdos		Kalvarijos		Iš VISO:	
		Obj. sk.	Vietų sk.	Obj. sk.	Vietų sk.	Obj. sk.	Vietų sk.	Obj. sk.	Vietų sk.	Obj. sk.	Vietų sk.	Obj. sk.	Vietų sk.
1.	Apsaugotas būstas	6	12	2	4	6	12	2	4	1	2	17	34
2.	Grupinio gyvenimo namai	1	10	1	10	1	10			1	10	4	40
3.	Socialinės dirbtuvės	1	20	1	12	1	10					3	42
4.	Dienos užimtumo centras			1	12					1	25	2	37
5.	Kompleksinių paslaugų teikimo centras vaikams su negalia	1	30	1	30			1	35			3	95
6.	Dienos socialinė globa institucijoje	1	30									1	30

Įgyvendinus abu DI etapus, iš viso Marijampolės regione bus sukurtos 188 su apgyvendinimu susijusios vietos - 148 vietos grupinio gyvenimo namuose, 40 - apsaugotame būste. Apgyvandinimo apsaugotame būste paslaugų poreikis papildomai gali būti tenkinamas nuomojant būstus vietos bendruomenėse.

Pasiekus suplanuotus DI rodiklius, Marijampolės regione bus sukurtos 109 vietos užimtumo ir dienos socialinės globos paslaugoms organizuoti ir teikti.

Specializuotos socialinės globos ir slaugos paslaugos bus teikiamos Marijampolės specializuotuose, Didvyžių ir Suvalkijos SGN, viso - 120 asmenų su negalia.

Marijampolės regione planuojama steigti 3 paslaugų centrus vaikams su negalia, kuriame kompleksines paslaugas gautų 95 vaikai ir jų artimieji.

*REGIONINIŲ ŽEMĖLAPIŲ PARENGĖ IR APIBENDRINO SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO
MINISTERIJA, ATSIŽVELGDAMA Į INDIVIDUALIUOSE SAVIVALDYBIŲ ŽEMĖLAPIUOSE
ATLIKTĄ ANALIZĘ, PATEIKTĄ INFORMACIJĄ, IDENTIFIKUOTUS POREIKIUS BEI
SAVIVALDYBIŲ SPRENDIMUS.*